БРОЈ 98 Цетиње, Сриједа 18. децембра 1913. год. ГОДИНА VI.

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год. 5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

ЗА ЦРНУ ГОРУ БРОЈ 10 ПАРА
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник" Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik" Cettigné (Monténégro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА"
А ПРЕТПЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ
ОГЛАСИ СЕ НАПЛАЋУЈУ ПО ПОГОДБИ

Пред изборима

Цетиње, 18. децембра

Захваљујући јуначком прегалаштву Црногораца и мудрој управи Узвишеног Владара, наша Домовина је проширена и удвостручена. Са тим су, природно, удвостручени и задатци који очекују све озбиљне синове ове земље. Ти задатци нијесу мали, нијесу лаки, а најмање се смије олако узимати. Они захтијевају озбиљног и устрајног рада, а сам тај рад — да буде плодан, позитиван и са видним резултатима — изискује непоколебиве воље, гвоздене енергије, много љубави, а још више патриотизма. Тако схваћен, тако покренут и тако стављен у извођење, он би пружао гаранције успјеха и напретка, искључујући у првом реду личне мотиве, интересе и користи и, према томе, све размирице и трзавице које из тога настају, руковођен једино добром земље и благостањем народа.

Данас су створени сви услови боље будућности. Да та будућност буде заиста таква, потребно је да се ти услови не занемаре и искористе до краја и потпуно, и да се сви имају вазда у виду. Широка поља државне управе стоје отворена, очекујући неуморне раднике и вриједне руке. Посао је велик, различан и многострук. Ради тога он позива у првом реду на судјеловање све честите и ваљане синове ове земље и не искључује никога ко мисли да му се озбиљно посвети и да му истински може користити. Све народне снаге и енергије морају бити у њега уложене. Потребан нам је разуман и смишљен рад, па да земљу поведемо и изведемо на пут напретка; да развијемо и усавршимо оно што је до сада као добро створено, допуњавајући, уводећи и стварајући ново, што захтијева дух времена и улога наше проширене Отаџбине.

На томе мучном, али идеалном послу треба да се нађу на окупу сви врсни синови Отаџбине прожети једном мишљу, мишљу истинског напретка, без којега не може бити правог успјеха, и устрајног, озбиљног и позитивног рада. То је прва погодба да се омогући миран развитак и да се добије најсолиднија основица.

Да би се то постигло, благодареći Узвишеном Владару, бачена је завјеса на оно што је било. Краљевска Влада продужила је свој рад тим правцем и, у увјерењу да ће је народ разумјети и потпомоћи, распустила је Скупштину и расписала нове изборе, с пуним правом очекујући да ће народ у скупштину послати присебне, сталожене и разумне своје представнике, схватајући да су они позвати да утврде започети правац и да му загарантују сталност.

Изборна борба, благодареći најширој слободи, развија се и код нас онако како се очекивало. Агитују звани и незвани — и употребљују се средства која су и правно и морално недопуштена. Што се кандидују озбиљни и неозбиљни, што се растурају неозбиљни и шарени програми, позиви и прогласи бирачима у којима се обећава могуће и немогуће, и то нас не чуди, као што се још мање чудимо људима новим, младим и неискусним, који се тек сад први пут јављају на политичкој позорници. Али нам је смијешан цинизам и толика смјелост оних, који су до сад добро познати у нашој унутрашњој политици.

Појављују се крајности које наговјештавају борбу и испаде екстремних елемената. То нам је и дало повода да проговоримо ових неколико ријечи сада непосредно пред изборе.

Досадашња поцијепаност и подјела, прије него што се утврдио и отпочео правац и прије него што се уредило све што томе мора претходити, могла је бити, као што нам је добро познато, судбоносна. Она је веома ослабила и тако нејаке наше снаге, трошећи их у неплодном, излишном и штетном трвењу. Груписање јавних радника било је — морамо признати — у огромној већини не по идејама, већ по личним породичним интересима и осјећајима. Тијем се онемогућило судјеловање у јавним пословима свима онима који се не бијаху нашли у моментано јачој групи, а не могаху се наћи из оправданих разлога, пошто се те групације не вршаху по начелима и заједничким идејама. И што је још најгоре, тако окупљене и на тако слабој основи, убрзо су се распале чим је већи и јачи отпор и притисак настао те се земља доводила у нове и непотребне трзавице.

Досадашње трзавице много су нас стојале, нове би још и више. Као год што је солидна утакмица јак покретач к добру, тако исто је несолидна и на личним рачунима и прохтјевима заснована утакмица највећа препрека сваког напретка.

То је природно и разумљиво. Јер како може бити солидне утакмице између несолидних удружења? Она у првом реду немају услове за опстанак и у своме зачетку носе клицу пропасти. Она су осуђена на смрт прије него што су постала, јер је само њихово постојање фиктивно. Један конгломерат људи од којих сваки вуче на своју страну, пази само на своје рачуне и тежи за личним користима, разумљиво да не може радити на општем добру. Од оних којима је једини принцип у животу и раду користољубље, и које се руководе управљају правцем личних интереса, спојенима са ћефовима пусте таштине и празне самодопадљивости, не можемо се надати никаквом добру.

Сматрајући да је солидан и позитиван рад највиша и најпреча државна потреба у данашњем времену које је најмање створено за типичне фразе и празне декламације, ми смо мишљења да је први и главни задатак владин, од којега зависе сви остали, умјереност и сталоженост у унутрашњој политици, јер се само тако — а данашња је влада то и досад показала — омогућава сваком ко је од посла, да у посао уђе и даје му се прилика да буде сарадником на извођењу и извршењу државног и народног програма. При томе патриотском послу сарадници ће се међусобно упознати и под девизом рада моћи ће дати израза својим правцима и идејама; *груписање и подјела људи која се на тај начин, у раду и ради рада, извршиће, биће солидна, морална и стална.*

Већ до сада, како нам се чини, Краљевска Влада наилази на потешкоће у извођењу овог задатка. Те потешкоће већином потичу од неразумних или неозбиљних елемената који траже и желе саме крајности које се, у осталом, већ помаљају и испољавају. Ми рачунамо да је државна и народна потреба да их Краљ. Влада сузбије, и да их сузбија најенергичније и на једној и на другој страни, пошто смо увјерени да ће јој у томе помоћи сви увиђавни озбиљни држављани који се неће дати завести и који ће се умјети опредијелити у овим изборним борбама онако, како им то налаже правилно схваћен интерес Отаџбине.

Њемачка мисија у Цариграду

Поред онога што је већ писало, петроградско „Новоје Времја" доноси и овај чланак о њемачкој мисији у Цариграду:

На деликатни поступак руске дипломације у питању њемачке војне мисије у Цариграду, одговорио је сам цар Вилхелм и то једним одлучним гестом. Он је примио у аудијенцију генерала Лимана од Сандерса и друге чланове те мисије, и дао им налог да одмах отпутују у Цариград. На тај начин ослободио је цар Вилхелм своје дипломате од обвезе да се и даље објашњавају с Русијом о томе питању. До те аудијенције водили су се преговори у пријатељском тону, и ако помоћу разних софизама.

Сад је државном канцелару дата могућност да одбаци све софизме којима је морао до сада прибјегавати да би одбранио држање немачке владе.

Положај се замрсио и погоршао. Лакше је било одвратити Њемце од Босфора позивом на потсдамски уговор и пријетњом да његово нарушавање од стране Њемачке мора довести и до отказа сличних обавеза с руске стране. Могли су се узети у помоћ и предстојећи трговачки преговори са Њемачком. Уз то је требало обратити пажњу и на друге незгодне посљедице. Можда Њемачка онда не би тако отворено изишла против Русије. Сад, међутим, није више у питању само то да се спријечи намјера, него да се измијени факт пошто је намјера приведена у дијело.

Добра је страна свега овог то што сама њемачка дипломација руши земљиште под ногама петроградских германофила. Сад је јасно утврђено да се Њемачка не задовољава само концесијама него иде одлучно за својим циљем, штетећи руске интересе и кршећи дате обавезе.

Напоминући даље да се Њемачка у Потсдаму свечано обвезала, да на Истоку неће предузимати ништа против руских интереса, „Новоје Времја" овако наставља:

Кршење потсдамског споразума од стране Њемачке, принуђава руску дипломацију на изјаву да су тиме престале и руске обвезе у погледу грађења жељезнице Ханскин — Техеран. Предаја цариградске посаде у туђе руке значи да се Турска одриче суверене власти. Од онога дана кад дође њемачка војна мисија у Цариград, мора Русија држати да је престала самосталност отоманске царевине. Државе у Тројном Споразуму добијају од тога тренутка право да осигурају своје интересе у Цариграду свима средствима која им стоје на расположењу. Као прва мјера, морају се увести појачања посланичких и конзулатских стража на копну и мору, и то у толикој мјери која ће бити довољна за заштиту институција и колонија држава Тројног Споразума од ризика да не падну под власт страних официра. Друго средство, и ако није тако опипљиво, оно је успјешније, наиме да се Турској откаже свака финансијска помоћ. Даље мјере биће диктиране природним током догађаја.

Државе Тројног Споразума дужне су у име својих животних интереса да бране цјелокупност отоманске царевине од њених управника. Особито Русија не може допустити да се подигне њемачки Египат на вратима руског мора.

Југословенски посланици у делегацијама

Ток делегација потврђује неповољан суд који је изречен о улози Југословена у овом важном законодавном тијелу. Уз критику политике грофа Берхтолда за вријеме минуле кризе, баве се делегације овога пута врло много и унутрашњим политичким питањем. Без консолидовања унутра нема угледа споља, ни изгледа на успјешну спољну политику — то је рефрен који декламирају овога пута и „најлојалнији" кругови високе аристократије, бивши министри и патентирани патриоти.

У збору критичара није чути гласа Југословена. И кад се чује, то је (с једним јединим изузетком) нама на срамоту и на штету.

Мора се пожалити што један честити човјек, као што је д-р Лагиња, сљедује политици д-ра Шуштерчића и словенских клерикаца. У одбору за спољне послове држао је д-р Лагиња говор који је у круговима националних југословенских заступника произвео најнеугоднији утисак, пошто је говорник, у мјесто да заузме становиште према догађајима на Балкану, поставио неразумљив програм који је кулминира у захтјеву да је Аустрија имала дати својим Југословенима да судјелују у дјелу ослобођења тиме што би поново окупирала Санџак и оружаном руком, силом, продрла кроз Македонију до Солуна. Д-р Лагиња је познат као бистра глава, па су његови изводи звучили као загонетка којој није тако тешко наћи ријешење. Д-р Лагиња није смио говорити онако како је хтио, а опет није хтио да изнесе оно што је од њега захтијевао д-р Шуштерчић, а зато је изабрао израз неразумљивости.

Говор који је држао ађутант клерикалног вође, д-р Корошец, није садржао ни ријечи конкретне критике балканске политике грофа Берхтолда — тај је говор имао сасвијем друге циљеве. Д-р Корошец се послужио тврђењем да спољна политика монархије служи мађарским експанзивизму, да директно нападне „српска идеализам" против кога монархија мора бити на опрезу! Србија хоће да дође на аустријску Адрију, а од тога да се Аустрија мора заштитити тријализмом. Какав је тријализам имао на уму клерикалан изазивач, види се из његових ријечи, да су Срби по вјери и култури много ближи Русима него нама, аустријским Југословенима. Види се чисто франкфуртимаштво које се није стидило да на свјетској позорници аустријских делегација зададе ударац јединству Југословенства. С обзиром на ону чињеницу не значи ништа што је д-р Корошец изјавио да је свеједно, гласа ли за или против Берхтолда, пошто вели да је сваки аустроугарски министар заробљеник Мађара, и што је још рекао да он, као представник „патриотских" Југословена, сматра

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

главним нагласити да монархија мора бити на југу јака. Говор д-ра Корошеца просто је констернирао већину југословенских заступника и наишао је на најжешће осуђивање. Тим је бољи утисак побудио говор д-ра Душана Бањака који је снажним ријечима манифестирао за српско-хрватско јединство и који је против-словенску политику монархије подвргао оштрој али праведној критици. Ипак је питање да ли није д-р Бањак сам ослабио утисак свога говора, кад је још исте вечери код дворског дине-а, на краљеву опаску како иде у Далмацији, истакао да је Далмација сретна ради признања које је краљ изразио народу на његовом држању. Далматински народ, и с њим сви Југословени, били би захвални д-ру Бањаку да се он, слиједујући великом примјеру Штросмајера, потужио краљу колико је аустријско Југословенство имало да трпи за вријеме балканске кризе и колико још данас трпи под системом прогонства и сумњичења.

Врло је значајно држање д-ра Шуштерчића. Овај се држи далеко од сједница делегације и он — вођа највеће и на жалост мјеродавне југословенске фракције у аустријском парламенту — ради као да га се читава та ствар не тиче. Тај морални кукавичлук клерикала истиче се и у гласању; д-р Шуштерчић и његови људи немају срчаности да се признаду опозицијом. Они су најпреданији сарадници оне политике према Југословенима која, по једној ријечи чешкога делегата Клофача, хоће да унаприједи аустријске интересе Штадлеровим програмом. Згодно их је означио један југословенски заступник као прве легионаре у аустријској делегацији. Југословенска национална политика, послије искуства у овогодишњој делегацији, мораће клерикализам још више но до сада да сматра својим смртним непријатељем.

„Српска Ријеч".

Турска и Србија

Биоградска полузванична „Самоуправа" доноси овај чланак о односима Србије и Турске:

Преговори о миру с Турском дошли су крају, уз повољну предусретљивост с обију страна, да се повољно расправе сва спорна питања, и да се дође до потпуна, и за обје земље тако потребна споразума што ће дати мах за отварање нормалних односа међу двјема државама.

И у прошлости, док су односи између Турске и Србије били компликовани укрштањем многих интереса, Турска није могла са основом да се жали на својега српског сусједа. У балканскоме рату, Турци и Срби, стајали су једни према другима као противници који су се знали међусобно цијенити и поштовати, али се, са турске стране, није могла изнијети ниједна основана жалба на насиља или свирепости српске војске, или на неправде српских власти према муслиманима у освојеним земљама. Шта више, ми имамо и писмених доказа с турске стране, који утврђују да Срби, чак и кад су били у рату с Турцима, нијесу заборављали да буду људи. У томе погледу, ми се потпуно ослањамо на оно што турски заробљеници који су пола године провели у ропству код Срба, могу рећи својим сународницима.

Од сада, када се Турска и Србија више територијално и не додирују, и када Срби немају више никаквих националних претенсија у Турској, односи повјерења и пријатељства међу двјема земљама, сасвим природно могу се само развијати и учвршћивати. Многобројни и важни интереси упућиваће владе двију држава да траже додирне тачке интереса, и да раде на развијању повјерења и хармоније међу двјема државама које узајамно могу много учинити, не само за своје властито добро, него и за трајан ред и мир на Балкану. У томе погледу, истоврстност интереса Србије и Турске отвара врло велики мах нади да оне, на путу узајамнога повјерења и поштовања, могу, не само унаприједити своје озбиљне интересе него и стећи уважење и пажњу културнога европског свијета коме је мир на Балкану толико потребан. Јер, несумњиво је да Србији, данас, у њеном садашњем положају на Балкану, треба консолидована Турска, ради одржања оне равнотеже, којој је ударио темеље на конференцији у Букурешту срећно постигнути споразум између Румуније и чланова другога балканског савеза. Надамо се, дакле, да ће успостављање добрих односа између Отоманске Царевине и Србије донијети плодове којима се могу искрено радовати сви балкански народи и државе.

Нова румунска влада

У Румунији је избила министарска криза. Она је такве природе да ће влада да одступи.

На влади је у Румунији кооперативни кабинет. Он је скоро дошао. Састављен је за вријеме конфликта Румуније и Бугарске. Образовали су га конзервативци и конзервативни демократи. То је био чисто пословни кабинет. Образован је искључиво на споразуму који се односио на спољну политику. Између ових двију политичких група нема велике начелне подјеле, али је међу првацима њиховим велика опрека. На челу конзервативне странке налази се Мајореску, а на челу конзервативно-демократске је Таке Јонеску. Док су образовали садањи кабинет дуго су натезали и силом је до споразума дошло. Али га је сад тешко одржати. Како је кабинет састављен од најистакнутијих чланова једне и друге странке, а међу њима је велика нетрпељивост, то су међу њима сада избиле велике размирице. Ривалство између једног и другог шефа странке осјећало се и до сада у кабинету, јер су и један и други хтјели да имају превагу у кабинету, али оно је сада избило свом жестином када се покушало да се створи подлога за даљи рад овог кабинета.

Мајореску је био нетрпељив према Јонеску, као и овај према њему. То их је довело довело до тога да је онемогућен сваки даљи рад овог кабинета и, према томе, његов је пад неминован.

На демисији кабинета ради и један и други шеф странке у нади да ће успјети да образују чисто своје кабинете.

Прије овог кабинета на влади су били конзервативци и Мајореску сматра поузданo да ће се њему повјерити да образује нови кабинет. Ту исту нади гаји и Јонеску, рачунајући да има више шанса од свога противника. Због тога и један и други настојавају да се сваки споразум за заједнички рад осујети и да се пад кабинета убрза.

Према томе пад кабинета неминован је и он се очекује сваког трепутка. Али док је то поуздано, дотле је још велико питање ко ће од њих успјети: коме ће се повјерити састав кабинета.

Има изгледа да се могу и један и други преварити и да их нади могу обманути. Тај случај је сумњив, али није невјероватан. У мјесто једне или друге странке може врло лако доћи нека трећа н. пр. либерална странка. Истина, та странка не стоји тако као ове двије, али зато њен шеф Брћано ужива врло лијеп глас, који је наслиједио од свога оца Јона, дугогодишњег министра-предсједника. Отац његов довео је на пријесто садањег краља и према томе он не може бити равнодушан према сину свога старог пријатеља, коме врло лако може да повјери састав новог кабинета.

О кнезу Арбаније

Берлински дописник „Руског Слова" И. Троцки, пише своме листу о томе какве је утиске о будућем владару Арбаније добио у Потсдаму, њемачком Версају.

„У Потсдаму, у једној од споредних улица, доста далеко од царског дворца, налази се врло лијепа палата — „вила Вид".

У тој палати коју је подигао један од кнежева Вид, живи будући владар арбанашки, принц Вилхелм фон Вид, капетан и командир ескадрона у трећем пруском уланском гардијском пуку.

Потсдам — то је варош на свој начин не само по спољашњем изгледу, него и по расположењу духова у њему. Од Берлина до Потсдама има свега сат вожње, али је живот у њему заостао за читаво стољеће. Све интересовање ове вароши обрће се око касарне, двора и трка.

У Потсдаму знају један другог у главу. Свако може да каже о другом у коме је чину, какве има везе, и, уопште, сви знају што ко има за ручак. Сплетке су узеле изванредан мах.

Али и овдје, у овој вароши сплетака, у опште се мало зна о будућем арбанашком владару.

— Његова Свјетлост Принц Вид! О, он има дивну жену!... што свира! Уз то је умјетница, пјесникиња!

Принц се, кажу, по мало и прибојава своје жене. Она је жена с огромним карактером, воли друштво, умјетнике, интересује се за умјетност, приређује код себе литерарно-умјетничке вечери, дочекује сваког без церемонија. Једном ријечи дивна жена...

А принц?

— Принц? Он је официр, добар јахач, много ради и, као официр генералштаба, увијек ћути и од свега прави државну тајну. Много је путовао, изванредно влада језицима, прави сјајну каријеру и увијек се држи достојанствено. Политичаре не трпи и никад о политици не води разговор. Врло се повоси сродством с румунском краљицом која му је тетка, и диви се њеном књижевном дару. На пријесто арбанашки ступа радо, јер сматра себе као „избраника".

— Дакле, пријатно му је пала кандидатура?

— Видите, он има своје нарочите мисли, тако рећи, династичко-историјског карактера. Колијевка његове породице је у рајнској долини. Наполеон је збрисао малу независну грофовију Вид-Највид. Бечки конгрес 1815. г. оставио је породицу Вид без пријестола, и од тог доба потомци те породице се осјећају врло увријеђени. Принц Вид сад хоће да обнови пријесто своје династије.

— А има ли принц насљедника?

— Има само кћер, али су принц и принцеза још млади... Нешто жеља да обнови пријесто, нешто опет то што није богат, навело га је да кандидује. Ма како да је Арбанија дивља, ипак је лакше бити краљ, но пруски капетан. Вјерујте, принц Вид ће се, захваљујући својим сродничким везама, врло лијепо удесити у Арбанији. Кажу да се он интересује политиком. То је истина. А зар је с Фердинандом било друкчије? Принц Вида Арбанаси узимају из пруског ђенералштаба, а Фердинанда су бугарски делегати одвели из варијетеа „Ронахер" у Бечу. Разлика је, као што видите, огромна, и говори у корист будућег краља Арбаније.

Тако говоре о претенденту на арбанаши пријесто у Потсдаму.

Кад у овој вароши „рекла-казала" и сплетака ништа више не знају о принцу Вилхелму, он, очевидно, и нема других одлика.

Од кнезова Вид, који су дали Њемачкој низ истакнутих радника у области науке и мисли, принц Вид је наслиједио само титулу".

Источни послови

Афера њемачке војне мисије у Цариграду ставља на видјело различитост путева којих се држе у стварима Истока двије групе сила у Европи. Амбасадорски скуп у Лондону успио је да за дуже времена прикрије ову истину, благодареће у главноме помирљивом духу Тројног Споразума.

Ова противположеност данас се јавља у толико живље у колико се у почетку јаче настајавало да се она маскира силом попуштања захтјевима Тројног Савеза. Прво се Аустрији жртвовао излаз Србије на Јадранско море. За тим се на журно навађивање Беча и Рима, у Лондону одлучило стварање арбанашке државе, у пркос извјесним опасностима које то вјештачко стварање мора да произведе и мир Европе угрози. И опет се Тројном Савезу попушта, у име европског концерта, кад се у будућу арбанашку кнежевину инкорпорира 150.000 Грка, који се револтирају противу таког поступања, противно њиховим најелементарнијим правима, и који не допуштају да се третирају као чопор стоке којим својевољно располажу неодговорне дипломате. Компензација која се даје грчком народу острвима које је он заузео и чија је популација у осталом искључиво грчка, није у стању да изгласи неправду нанесену Епиротима.

Послије свих ових сукцесивних попуштања, Њемачка и Турска постављају опет Европу пред једну нову ситуацију. Један њемачки генерал узима команду над војском у Цариграду, а Турска, позивајући се на свој суверенитет, тражи право да га сад даде под интабулацију у корист Њемаца.

Политика стварних добити Тројног Савеза на Истоку на овај начин потврђује се постепено. Незаинтересованост и брига за одржањем садање равнотеже, која је за све вријеме балканске кризе карактерисала држање сила Тројног Споразума, још јаче се показује сад, али је то веома мршава добит за његову дипломацију и слаба награда за њен дух помирљивости и трансакција.

„Le Temps".

ПОДЛИСТАК

Присебност

— Милорад Павловић —

Десила се велика непријатност: усред најжешће ватре, у најкритичнијем трепутку, један митраљез отказао послушност. Доста јако непријатељско одјељење почело је приступати нашим одредима. Командант нареди брзу, митраљеску паљбу. Требало је брзом, енергичном ватром непријатеља уђуткати и зауставити га у продирању.

Постројење митраљеза изведено је са неочекиваном брзином. Али је, мимо тога, десило се још нешто неочекивано, што је, у први мах, забринуло борце у ланцу: митраљез не може да дјејствује баш у часу, кад је његово дјејство судбоносно.

Командир види да ће се овим стање погоршати, те храбри своје људе да убрзају пушчану ватру.

Покушавају да доведу митраљез у ред и оправе. Не иде. Окрећи, шимај — не иде. У то притрча митраљезу један војник.

— Дајте мени, одговори он, ја сам машински шлосер, за десет минута или четврт сата ствар ће бити готова и у реду. Разгледа га сприједа и страга, па га лагано поче раскопчавати, прегледајући појединe расклопљене дијелове.

С непријатељске стране сипа олово као киша. Овај ћути — ради. Не обраћа пажњу на паклену пушчану и топовску паљбу која постаје све учестанија и јача.

Командир наређује да се митраљез склони за једну окуку у близини, докле га овај не доведе у ред и оправи.

— А зашто, капетане? одговара овај. Не треба! Мени ова ватра и музика ништа не смета, нити ми квари посао. Нашто да губимо времена! Пустите ви мене да ја овдје на самом мјесту видим у чему је грјешка, па да и ми отпочнемо нашу музику.

Гранате сијевају, ударају лијево и десно, пушке праште, читав лом. Војници у ланцу осипљу на непријатеља све жешћу ватру. Мајстор расклопио митраљез, видио у чему запиње, лагано и спокојно саставља дијелове и завртњима их причвршћује под кишом куршума и тихо пјевуши: *Сунце јарко, не сијаш једнако...*

А када је свршио посао и митраљез довео у ред, он се окрете капетану:

— Готово! Наредите да отпочне паљба!

Клопка

— Милорад Павловић —

Четници су у неколико омањих група били распоређени на планини Бабуни, коју су добро познавали. Они су се слободно кретали, оперисали по свом нахођењу, одржавајући по могућству што чвршћу везу са главним трупама које су успјешно и стално потискивале непријатеља с његових одличних положаја.

На два дана пред улазак у Прилеп, мали један одред из четвртога коњичког пука покуша усиљено извиђање. Арнаутски башибозуци дочекају га јаком ватром и одбију. За овим нађу четници Вукова одреда, који се пробију и измакну напријед. Непријатељска војска на Присату почела је да попушта и да одступа према Марковом граду. Страх се отуда брзо пренесе и на Плетивар — наступи опште бјегство.

Арнаути који су се тукли са нашима, нијесу одржавали никакву заједницу са турском војском. Они су се борили одјелито и за свој рачун. По свему судећи, изгледа да нијесу ни знали у овај мах да је турска војска потиснута и да се повлачи према Бакарном Гумну.

За то вријеме четници уђу у варош и одмах посједну ућумат и касарну. Огромно здање празно. Што је било војске у њој разбјегла се, оставивши доста ствари и нешто оружја.

Водник одреда, који је заузео касарну, одмах постави стражу. Ко зна шта може бити и колико ће трајати док дође главна војска српска која се на висовима још туче, потискујући непријатеља.

Међутим Арнаути, притијешњени, потраже спаса у бјегству. Касарна им се учини најбоље склониште; а тамо ће добити и потпоре за отпор. И једно двадесетак њих потрче низа страну право у касарну. Како су са разних страна бјежали, то нијесу били у гомили него размакнути један од другог педесет до сто корачаја.

А четници у касарни већ готове ручак. Људи гладни.

Мјештани један, Прилепчанин, из даљине угледа Арнауте да су се упутили касарни. Не зна шта је, али се заплаши и улетивши унутра викну воднику:

— Бјежите! Ево Арнаута!

Водник прискаче прозору: заиста Арнаути трче право касарни. Досјети се шта је: бјегунци мисле да је у касарни још турска војска.

— Дивна ствар! кликну он. Брзо стрча у двориште, искупи све своје људе и спреми их за напад; на уласку подвоји страже. Кад Арнаути наиђу, четници да их дочекају на нож.

Тренутци дуги као сат.

Улаз у касарну узан. Има да се пређе дугачак мрачан ходник, док се изађе у двориште. А на изласку ходника са стране четници с пушкама на готовс...

И први Арнаутин као без душе уђе у тај ходник. А на његову изласку застаде згранут и ужаснут непојмљивим привиђењем. Он осјети врх ножа на својим прсима. Зинуо запрепашћен, не може себи да дође, да се освијести. Узвијерен, укоченим погледом види наперене цијеви брзометке — једна да плане, све ће грунути.

Снажан глас стражарев пробуди га.

— Предај се, или гинеш!

Рука клону на ниже, пушка паде на земљу. Види: пропао је.

— Теслим! рече и склопи руке...

И тако редом, једног за другим, за четврт или пола сата све су их живе похватали...

Из Далмације

Из Далмације веселе вијести ријетко стижу, а вијести о занемаривању ове области и о прогонима честитих Далматинаца готово нам стижу дневно. Није чудо што се накупила већ читава књига јада. И то само за годину дана. Изићиће ускоро та књига, и у њој ће бити изнесена статистика прогона и угњетавања посљедње године. Књига ће бити интересантна — то ће бити слика земље у којој се домаћи синови потискују, а странци у државне службе гурају. То ће бити слика земље којој мира не дају никако.

Земаљски сабор у Далмацији, дакако мјесецима не ради, па је већ дванаести час кућнуо да сабор почне радити. И сад се, наравно, спрема да се створи владина већина. У монархији је наступио вијек стварања владиних већина. А шта се тражи од тих већина, може се мислити. Гаранције, поузданост, лојалност...

Словенима се, не вјерује, непоуздани су, па се фасонује „већина". Она се у несрећној Далмацији не да замислити без клерикала. Клерикали су гаранција, поузданост, лојалност.

За стварање владине већине биће у великој мјери ангажован земаљски управни апарат који није народан. Домаћи се синови у земаљским службама потискују, а странци заузимају важне позиције. Наравно — ни земаљски намјесник гроф Атемс није домаћи син. Са странцима хоће да се створи „владина" већина. Боље би било, да се „владина" већина створи из осјећаја народних.

Клерикали у велико раде. То су ти што гуше Далмацију. Они, наравно, нијесу тиква без корјена: у вези су са словеначким клерикалима који своје чине да се и у Далмацији створи владина већина.

Негус Менелик

Из Адис-Абебе (Абисинија) службено је јављено да је умро Негус Менелик II. Овога пута је вијест истинита и поново потврђена.

Менелик се родио године 1844. у Анкоберу; отац му је тада био пријестолонашљедник, а име му је било Хаилу Малекот. Године 1855. кад му је оца побиједио цар Теодор, допаде ропства. Годину дана иза тога побјегао је у Шои, гдје је узео краљевску титулу. Кад је Теодор умро, настадоше препирке и битке ко ће добити пријестоље, између Теодорова насљедника Ивана и Менелика. Менелик је у тим биткама био побијеђен и морао је Ивана признати. 1884. умрије Иван и тако се окруни Менелик царем абисинским у граду Антоту. Те исте године склопио је уговор с Талијанима који су се били утврдили у Масау, да ће само преко Талијана преговарати са страним силама. Овај је уговор послије био прекинут и настао је рат с Талијанима. Талијане је код Адуе године 1896. потпуно потукао и Абисинију учинио независном. Моћ је своју подигао до толике висине да се је Русија, Енглеска и Фрлнцуска отимале за његово пријатељство. Склопио је неколико трговачких уговора, а од особите је важности онај с Њемачком. Том је приликом отишло из Њемачке посланство Менелику, које се је састојало од 8 чланова. Менелик је дао привилегије народној банци за Египат, да оснује државну банку за Абисинију; то је било почетком године 1905. Он је почео и с градњом жељезница у својој земљи. У јесен године 1907. именовао је за пашљедника свога нећака Лиг Ману.

Утицај Балканског Рата на Европску трговину

Свака је прогноза опасна, дакле и прогноза о томе: каква ће помијерања у спољашњој трговини изазвати нове политичке границе на Балкану — па ипак, ако се марљиво проучи структура спољашње трговине код појединих балканских држава, онда је могуће бар приближно прорећи и те промјене у трговини, које ће у ближој или даљој будућности наступити.

Прије свега може се утврдити да ће они крајеви који су прије рата улазили у састав Европске Турске, а који су сада припали појединим балканским државама, — у структури своје трговине изгубити постепено карактерне црте турске трговине и примити на се карактерне знаке спољашње трговине оне балканске државе којој припадну, разумије се с оним измјенама које ће се у узајамном утицају једне области на другу показати.

Ако пажљивије размотримо увозну трговину Европске Турске, онда ћемо моћи запазити ове карактерне знаке:

1) Европска Турска јавља се као увозник пољопривредних и шумарских производа с једне, и свих врста фабриката с друге стране;

2. од фабриката Европска Турска купује све фабрикате без разлике, али лошији и средњи квалитети чине гро њеног увоза, док се бољи квалитети увозе у малим количинама;

3. увозна трговина Европске Турске представља у главном артикле непосредне потрошње; артикли посредне потрошње, дакле сировине и полуфабрикати које треба прерадити, а исто тако и оруђа производње увозе се само по изузетку.

Насупрот овој јавља се структура увозне трговине осталих балканских држава са овим карактерним знацима:

1. Србија и Бугарска извозе производе пољопривреде, сточарства и шумарства, а увозе сировине, полуфабрикате и готове фабрикате. Грчка са своје стране чини одступање у толико што увози пољопривредне и шумарске производе, док је увоз готових фабриката знатно мањи но код прве двије. Најзад Грчка извози у приличној количини и фабрикате.

2. Од фабриката које увозе ове балканске државе гро чине фабрикати најбољег квалитета; лошији и средњи квалитети увозе се у малој количини.

3) Артикли посредне потрошње као и оруђа за производњу увозе се у јаној мјери но артикли непосредне потрошње.

Ова разлика у структури турске увозне трговине с једне, и увозне трговине осталих трију балканских држава с друге стране, сасвим је природна и разумљива: Србија, Грчка и Бугарска су земље у процесу развијања да не кажемо индустријализирања, т. ј. то су земље, гдје се већ налазе поједине индустрије у толикој мјери развијене да артиклима лошијих и средњих квалитета подмирују домаће потребе, тако да само артикли бољих квалитета морају бити увожени са стране. — Турска, као што се зна, тога није имала, те је и те лошије квалитете морала увозити.

Горе изнесена карактеристика, у вези с оним што смо у самом почетку нагласили односно промјена у новим областима, даје нам могућности да погледамо мало у будућност.

За извозну трговину западних европских држава, политичка промјена на Балкану значи дакле: појачање извоза сировина, полуфабриката, оруђа за производњу и готових фабриката најбољих квалитета; напротив смањење извоза пољопривредних и шумарских производа као и извоза готових фабриката лошијег и средњег квалитета.

Остаје још једно питање о коме би се могло говорити, наиме: која западна држава има од ове промјене користи, а која опет штете?

Одговор је лак. Јаке индустријске државе, чија индустрија лиферују само прве квалитете, имају корист од промјене, која је наступила; напротив промјена је штетна по оне државе, чија је индустрија још недовољно развијена.

У ред оних првих долазе: Енглеска, Француска и Њемачка, а донекле и Швајцарска; у ове друге Аустро-Угарска и Италија. Ово је по свој прилици и разлог ради чега Аустро-Угарска тражи компензације за отштету њених интереса који императивно захтијевају да балканске државе остану на ниском ступњу привредног развића, те да као такве буду потрошачи њених квалитативно рђавих фабриката.

„Т. Г."

Дневник

Здравље Њезиног Величанства Краљице. Здравље Њезиног Величанства Краљице окренуло је најбољим путем и у кратком времену очекује се потпуно оздрављење Узвишене Болеснице.

Њ. Ц. Вис. Велике Књагиње. Њихова Царска Височанства Велике Књагиње Стана Николајевна и Милица Николајевна допутовале су у суботу послије подне, праћене од г. генерала Коцебуа и г. др. Варавке. Грађанство и чиновништво је дочекало и поздравило Узвишене Госпође.

Прослава Владике Рада. Поред прослава које смо забиљежили, додајемо да је Литерарно Друштво ђака велике реалке у Сарајеву приредило 9. (22.) децембра 1913. у аули велике реалке свечану академију у прославу стогодишњице рођења Петра II. Петровић-Његоша. Распоред: 1. Поздравни говор, предсједник Х. Ајановић, 2. Ј. пл. Зајц-Хруза: „Вечер на Сави", извађа хрватски ђачки тамбурашки збор. 3. Предавање о Петру Петровићу-Његошу, држи Душан Смиљанић. 4. Чајковски: „Andante tranquillo op. br. 92", 5. Његош: „Игуман Стефан говори старјешинама" (из Горскога Вијенца), декламује Бранко Ратковић, 6. Б. Г. Брож: „У посавској шуми", извађа хрватски ђачки тамбурашки збор. Прослава је успјела и оставила дубок утисак на ђацима.

Исто тако се српска велика новосадска гимназија одужила успомени Великог Пјесника. Прослави је присуствовао Његово Високопреосвештенство г. епископ Митрофан, врховни патрон гимназије с другим члановима патроната.

Српско Народно Новосадско Позориште даће свечано вече у славу Владике Рада други дан Божића и приказиваће том приликом „Горски Вијенац".

Француски посланик. Г. Деларош Верне, француски посланик, отпутовао је са породицом на двомјесечно одсуство. Заступаће га као отправник послова г. Тајан.

Допутовао. Г. генерал Никола М. Потапов, руски војни аташе на Цетињу, који је вршио дужност предсједника Међународне Комисије за разграничење Сјеверне Арбаније, допутовао је на Цетиње.

Г. Министар Просвјете. Г. Мирко М. Мијушковић, министар просвјете и црквених послова, повратио се на Цетиње из Пећи, гдје је присуствовао устоличењу пећског митрополита г. Гаврила Дожића.

† Јеврем Велимировић. У Београду преминуо је Јеврем Велимировић, генерал у пенсији. Он је припадао првоме колу слободних људи. Због својих слободоумних погледа био је гоњен. Доцније, када је радикална странка постала господар ситуације у Србији, и његов положај био је бољи. Једно вријеме био је и посланик Србије на Цетињу. Као војник дошао је до највиших чинова у војсци, и, напосљетку, пензионисан као генерал. Одликовао се у рату 1876. г.

Наши извозници. У биљешци о нашим извозницима стоке за Француску, случајно је изостало име г. Новака Матановића, уз имена г. г. Вука Вулетића и Антонија Марића.

Разне вијести

Талијанска адреса. Скупштина је усвојила адресу са 362 противу 90 гласова и усвојила прост прелаз на дневни ред, који је усвојила влада и којим се влади даје повјерење.

Српско-турски уговор о миру. Уговор има дванаест чланова, а неће имати ни додатка нити каквих протокола.

Румунски Сенат. Сенат је једногласно усвојио законски пројекат о одобрењу букурешког уговора о миру и регулисању румунско-бугарске границе.

Финансијско стање у Турској. Циркулар министра финансија, којим се забрањује париским кредитним установама давање зајмова и предујмова иностранству, произвео је тешку финансијску ситуацију која је тим неповољнија, што је изазвала обуставу остварења трансакција државних бонова, које је вршила кућа Перије у Паризу. Цариградску Берзу је обузела паника. Консолидовани турски зајам изгубио је за неколико тренутака 2 динара од лоза. Влада је интервенисала и обуставила спекулисања. Улазак у Берзу посјела је полиција. Француска влада позвала је свога амбасадора у Цариграду да дође у Париз. Изгледа да је француска влада незадовољна са држањем амбасадора Бомпара по афери Периеа-а.

Руски посланик у Цариграду. Г. Гирс је отишао на одсуство.

Српски зајам у Паризу. Полуслужбено саопштење гласи: Думерг је примио српског посланика Веснића који је саопштио француском министру предсједнику да српска влада усваја предлоге које су учинила Француска и Енглеска у погледу зајма, али да јој је немогуће да пристане на одлагање остварења зајма.

Бугари и Грци. Бугарска Телеграфска Агенција продужује да баца клевете на грчку администрацију у новој Грчкој. Тако је објавила један извјештај из Петрића који је пун одвратних лажи. Грци енергично и са презрењем демантују вијести о тобожњим насиљима која им се пребацују. Те лажне вијести шире се да би се заборавили испади које су Бугари починили у западној Тракији, што је скоро потврдио и лист „Политика" из Софије.

Аустро-угарски војни буџет. Аустријска делегација одобрила је војни буџет.

Племићска драма

На своме пољском добру Даковимоце у Познањској члан њемачког Рајхстага гроф Матија Мјелчински убио је своју жену и њеног двадесет и четиригодишњег нећака грофа Адалберта Мјелчинског Убиство је извршено ловачком пушком

Ова страшна драма изазвала је огромну сензацију, како у цијелој оној околини тако и у Берлину, гдје је гроф Мјелчински због свога парламентарног рада био позната личност. По извршеном дјелу гроф се сам пријавио суду. Он је поступао као осветник своје породичне части, пошто је имао у рукама несумњиве доказе о недопуштеним односима између своје жене и свога нећака. Он их је обоје изненадио у спаваћој соби графичиној и без премишљања их обоје убио. Дружбеница графичина, која је на вриску била дотрчала и хтјела да спријече грофа, такође је тешко рањена, али ће се вјероватно моћи спасти.

О овој ноћној драми у круговима највише пољске аристократије саопштавају разни телеграми страних листова ове појединости:

Трагедија се догодила у дворцу на пољском добру породичном. Сопственица тога имања била је жена грофова која је по роду графица Потоцка, лијепа жена од својих 38 година. Грофу је 44 године. Њихов нећак је, младић од 24 године, гроф Мјелчински.

Графица је тога дана била на једном балу у вароши Познању и вратила се кући око два часа по поноћи. Трагедија се одиграла између 2 и 4 сата изјутра. У дворцу су се налазили осим графичиног сестрића још многобројни гости, који су били дошли да учествују у лову који је имао суградан да буде.

Гроф и графица живе заједно тек од прије годину дана. Прије тога били су раздвојени, и тек кад је графица наслиједила ово пољско имање, опет су се заједно настанили.

Графица се око 2 часа по поноћи вратила са једног бала. Кад се графица изјутра није појавила, послуга је ушла у њену одају гдје им се указао страшан призор. Графица и њен сестрић лежали су, још у балској тоалети, мртви на поду који је био натопљен крвљу. О току драме прича се овако:

Пред зору је графичин муж коме су већ били скренули пажњу на односе између његове жене и њеног сестрића, чуо некакав шум у спаваћој соби своје жене. Он зграби своју ловачку пушку, па оде у партер и ту затекне своју жену са сестрићем. Не премишљајући се ни минута, убио их је обоје, а при том повриједио и дружбеницу.

Послије овог крвавог дјела, гроф је мирно отишао у своју собу за рад, написао неколико писама, међу њима и једно своме адвокату, па се рано изјутра аутомобилом одвезао у Познањ да се тамо пријави државном тужиоцу.

Гроф Мјелчински је већ десет година члан њемачког Рајхстага, често се истицао као говорници био члан многих парламентских одбора. У парламенту је био омиљен код чланова свих партија. Сопственик је више добара. Најприје је студирао права, онда је пет година био хусарски официр па се затим посветно управи својих добара.

С друге стране сам крвави догађај представља се нешто другачије:

Графица је била Пољкиња ватрене крви и изванредна љепотица. Прије неколико недјеља на имање је дошао у госте сестрић графичин. Изгледа да је гроф већ неколико дана сумњао у њих двоје. Оне ноћи, кад ће се догодити трагедија, он се био због неког посла аутомобилом одвезао у Познањ и вратио се око 4 часа изјутра. И ако је видио да је неколико прозора на приземном спрату у коме су се налазиле одаје његове жене, још осviјетљено, ипак је отишао у своју спаваћу собу, што се налазила над женином. Доцније му се разне околности учине сумњивима, он узме једну ловачку пушку и сиђе на приземни спрат. У спаваћој соби нађе своју жену и њеног сестрића.

Дружбеница графичина, једна млада Пољкиња, чула је брже кораке грофове, а вјероватно је знала за тајну графичину, те потрчи да, ако је могућно, спријечи несрећу. У спаваћу собу своје госпође приспјела је прије него што је дјело извршено. Кад је гроф подигао пушку, она је покушала да га задржи, те је први метак који је убио графицу, и њу повриједио.

По извршеном дјелу гроф је написао писма својим сродницима и опширно им разложио предисторију и побуде свог дјела. У исто вријеме поднио је и оставку на свој мандат.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNOJEVIĆ

Ужи избори у Босни. При ужим изборима у српским изборним срезовима изабран је у варошима Тузли, Бијељини, Брчкој и Сребрници кандидат „Отаџбине" Црногорчевић против социјалисте Глумца.

Турска и Њемачка. Волфов Биро сазнао је на добро извјештеном мјесту да су неосноване све комбинације политичке и финансијске природе о путу у Берлин бившег великог везира Хаки-паше и министра Рифат беја.

Из Цариграда. Службено се демантују гласови о оставци министра финансија Рифат беја. Међутим је ипак његов портфеј преузео привремено Талат беј, министар унутрашњих дјела. Рифат беј је отпутовао у Берлин.

Преговори о турско-бугарском трговинском уговору отпочели су јуче.

Валија из Ерзерума јавља да је био јак земљотрес који је уништио село Шеврик. Два човјека и двије жене су погинули, а двије жене су рањене. И по другим селима има штете.

Француски финансијски пројекти. Г. Кајо је извјестио министарски савјет да ће дефинитивно моћи завршити своје финансијске пројекте тек послије божићњег распуста и да ће их поднијети редовној скупштинској сесији 1914. године.

У Париз је допутовао г. Черчил, енглески министар морнарице.

Агенција Хавасова јавља да још није донесено никакво ријешење о одазивању г. Делкасе-а, француског посланика из Петрограда.

Привредна Унија. Бугарска Агенција јавља да Привредна Унија, која је најважнија група у Собрању послије либералне коалиције којој припада влада, држи своје сједнице у Софији ради свога опредјељења како ће поступити послије посљедњих избора.

Тим поводом „Народне Новине" пишу: Према данашњој ситуацији, ми се надамо да ће се Привредна Унија у својим ријешењима руководити се прије свега оним, што у овим моментима само намеће, а то је политичким компромисом и заједничким радом, што ће највише користити странци. Бугарској требају радикалне реформе, али не треба заборавити да јој треба и јака влада која ће моћи да са успјехом води спољну политику. Задоцњење остварења свију реформа неће довести земљу до пропасти, али губитак само једног јединог момента у спољној политици може довести до највеће несреће.

Руски посланик у Бечу. Франц Јосиф је примио у аудиенцију новог руског амбасадора, који је предао цару своја акредитивна писма.

Енвер бој. Енвер-бој је издржао операцију слијепог црijева. Операција је врло добро испала.

Енглеска и Француска. Енглески краљ и предсједник Француске Републике измијењали су телеграме поводом посјете енглеске ескадре у Тулону, што је дало прилике поглаварима обију држава да један другом честитају за пријатељске и срдачне односе између обију земаља.

Муслимани бјеже од Бугара. 250 муслиманских породица побјегле су због бугарских насиља из околине Струмице и населиле се у Родосту.

Аустријски парламенат. У Рајхсрату је усвојена и на грећем читању реформама закона о порези на приходе. Затим је отпочела дебата о законском пројекту о подјели прихода на порезе по провинцијама.

Турски зајам. „Дајче Оријентбанк" пласирала је већ свих 460.000 лира турских државних бонова које је прије извјесног времена на себе узела.

Из угарске делегације. Угарска делегација усвојила је буџет министарства спољних послова. Предсједник делегације, саопштавајући резултат гласања, изјавио је да делегација изјављује у исто вријеме и своје повјерење и благодарност министру спољних послова.

За вријеме дебате о појединим члановима буџета, Апоњи је изјавио да ће се опозиција уздржати од гласања, али ако би и учествовала, она би гласала против тајних фондова, само због неповјерења према угарском министарству, док је опозиција испуњена дивљењем и потпуним повјерењем према личности министра, грофа Берхтолда. Делегација је затим усвојила кредите за Босну и Херцеговину. За вријеме дебате Талоци, шеф одјељења министарства, одговарајући у име заједничког министра финансија, на питање какво је дјејство произвео балкански рат на становништво Босне, изјавио је: да се у Босни није показало никакво нарочито узбуђење. Из Босне и Херцеговине отишло је на ратиште 319 људи, од којих су 154 мухамеданца, 104 Србина и 1 католик. Ове године вратило се у Босну 229 лица. За вријеме рата мало особа, можда свега око 300, било је похапшено због разних кривица, али ниједан није ухапшен због побуне или завјере. Можемо констатовати да у Босни и Херцеговини ред није био поремећен, а да је успјех владин нашао пуног одзива међу становништвом.

Догађаји који су се десили нарочито за вријеме рата, доказују да су Босна и Херцеговина данас аустро-угарске, јер становништво Босне понашало се према опасностима рата исто онако како и остало становништво обију држава аустро-угарске монархије — завршује г. Талоци.

ТЕЛЕГРАМИ

Г. Пламенац у Паризу

Париз, 18. децембра

Г. Думерг, француски министар предсједник, дао је доручак у почаст г. Петра Пламенца, црногорског Министра Иностраних Дјела. — Бечки Кор. Биро.

Српска скупштина

Биоград, 17. децембра

На сједници Скупштине присутно 86 посланика. Пошто је тако постигнут довољан број посланика за одлучивање, поред свега одсуства опозиције, Скупштина је изгласала двије дванаестине провизорног буџета за јануар и фебруар са кредитима за нове крајеве.

Влада је изнијела пред Скупштину предлог о анексији нових крајева и о њиховој управи, који се вратио из Државног Савјета.

Идућа сједница биће у недјељу четвртог јануара. — Биоградски Пресбиро.

Оставка српског министра војног

Биоград, 17. децембра

„Политика" објављује интервју са генералом Божановићем, министром војним, који је изјавио да ће иступити из кабинета, јер г. Пашић тражи да се снизи војни буџет. — Бечки Кор. Биро.

Г. Пашић о спољној политици Србије

Биоград, 17. децембра

У свом експозеу на састанку владине странке, г. Пашић изложио је међународни положај који приморава Србију да буде спремна на евентуалне догађаје. Остали говорници изјавили су повјерење влади. — Бечки Кор. Биро.

Хрватски Сабор

Загреб, 17. децембра

Бурни призори којима је опозиција спријечила конституисање сабора, трајали су до два сата у јутро. Тек онда је већини успјело да изабере за предсједсједника др. Богдана Медиковића. У три сата у јутро сједница је закључена. — Бечки Кор. Биро.

Босански Сабор

Сарајево, 18. децембра

Отворен је босанско-херцеговачки Сабор. Земаљски поглавица, Фелдцајгмајстор Потиорек, на уласку у саборску дворану, био је поздрављен од већине. Није било српске радикалне опозиције која је, послије узалудног покушаја да омете отварање Сабора напустила Сабор. — Бечки Кор. Биро.

Руски царски пар

Јалта, 18. децембра

Руски царски пар са дјецом отпутовао је у Севастопоље. — Бечки Кор. Биро

Оставка Пашићевог кабинета

Биоград, 18. децембра

Пашићев кабинет је поднио оставку. — Бечки Кор. Биро.

Српско-грчко разграничење

Атина, 18. децембра

Неспоразум између српско-грчке комисије за разграничење потпуно је изравнат узајамним попуштањима. — Бечки Кор. Биро

Смрт краљице Софије

Штокхолм, 18. децембра

Преминула је шведска краљица мајка, Софија. — Бечки Кор. Биро.

КЊИЖЕВНОСТ

„Дело". Изишла је 69 књига „Дела" за новембар са овим садржајем:

Нејасна осјећања, приповиједака од Момчила Милошевића. Звона на јутрење, пјесма од Dis-a. После свега пјесма, од Симе Пандуровића. Басне: „Мој сусед", „Стари врт" и „Пас и човјек", од М. Вукасовића Психологија жене (афоризми) од Гистава Ле Бона. Шарл Бодлер, студија од Пола Буржеа. Црте из автономије угарских Срба, од Милутина Јакшића. Ђузепе Верди, од Ал. Кара. За југословенску филозофију културе, од Дим. Митриновића. Браћа Карамазови, роман од Ф. Достојевског. Танда, роман од Анатола Франса. Бугарскаа војна у Тракији: III. Чаталџа, од А. де Пеневрена. Никола Филиповић: Успомене једног аустријског официра, од М. М. Зебића. Економски преглед: Општа царинска тарифа од 1904 године, њена примена и њен утицај на производњу, од Миливоја Симића. Политички Преглед: Српско-аустријски односи, од Politicus a Умјетнички преглед: О програмној музици, од Јована Зорка. Против импресионизма у сликарству, од Ем. Бернара. Позоришни преглед: Браћа Карамазови, од Фјодора Достојевског; У Новој кожи, од Етијена Реја, реферати П. С. Талетова. Књижевно-научни преглед: Литература о о Балканском Рату: XIV. Пол Луи, Економски узроци балканског рата, реферат од Dr. M У. XV Général Herr, Sur le théâtre de la guerre des Balkans, реферат Dr Ст. Станојевића. Ситни прилози: Једно писмо Фјодора Достојевског. Биљешке: Друштва. Књижевност. Наука.

„Босанска Вила". Изашао је 22. број *„Босанске Виле"* од 30. новембра са овим садржајем: Стихови: Свет. Стефановић, Кроз Вардарску клисуру. — Владимир Станимировић, Велес. — Коста Петровић, Враћања. — Из пољске лирике: Јулије Словачки, Отац помрлих од куге у Ел-Аришу, с пољског Лазар Р. Кнежевић. — Проза: Иво Ћипико, На повратку с рада — Ото Хаузер, Несрећни Луцидор, с њемачког Влад. Ђоровић. — Уводни чланак: Новоилирски покрет од Павла Митровића. — Различити чланци: Владислав Скарић, Сарајевска махала Ферхадија од 1850—55. — Књижевна Крошка: Л. Смодлака, Исидора Секулићева: Сапутници. — Српске народне умотворине: Карађорђево рођење из збирке Н. Т. К. — Листак: Оцјене и прикази: *Писци и књиге VI. од Јована* Скерлића, од Симе Пандуровића. — Биљешке.

Привреда

Српски дуван. Српска Управа Монопола одлучила је да у идућој години набави од грчке режије 80.000 килограма маћедонског дувана који ће се искључиво употребити за засађивање дуваништа у новим крајевима.

Привредне школе. У Српском Министарству Народне Привреде ради се правилник о отварању школа за шегрте и млађе помоћнике у новим областима. Све такве школе издржаваће у новим областима држава, а у старим границама ће и надаље такве школе издржавати општине.

Сточна куга у Бугарској. Српски Министар Привреде издао је телеграфску наредбу полицијским, жељезничким и ветеринарским граничним властима, да је забрањен увоз и провоз стоке и сточних производа из Бугарске, изузев јаја која се уз нарочита увјерења могу и на даље увозити и провозити. Ово је учињено с тога што се у Бугарској појавила сточна куга.

Забрана извоза. Српски Министар Привреде у договору с Министром Финансија, издјејствовао је код Министарског Савјета забрану извоза младих бикова до 3 године.

Ово је учињено с тога да би се што већи број приплодних грла задржао у земљи ради шиљања у нове крајеве, где је сад стока кржљава и уз то у малом броју.

Мост на Дунаву. Румунска Агенција јавља да су српски делегати примили румунски предлог, којим се одређује Цигануш (у Румунији) као мјесто гдје ће се поставити мост на Дунаву. Техничка комисија већ израђује план моста.

Цигануш је од Неготина далеко, у ваздушној линији, за 22 км., а налази се према српском мјесту Слатини. Од Прахова је далеко на 18 км.

Превоз за Италију. Превоз српске стоке из Солуна за Италију, вршиће румунско поморско-бродарско друштво, јер је оно поднијело најјефтинију понуду.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

Многим нашим претплатницима истекла је претплата, те је вријеме, да претплату обнове, како им се не би лист обуставио; јер лист ће се обуставити свима без разлике који не обнове претплату до конца овога мјесеца.

Лист смо слали многима, и ако им је претплата истекла, из разлога што је многи био у војсци, те својој обавези према администрацији може бити није могао испунити. Сад нека се сваки сјети своје обвезе.

Цијена је листу на пола године: за Црну Гору перпера 5, а за иностранство 7½ франака у злату.

Цетиње, 4. децембра 1913.

АДМИНИСТРАЦИЈА „ВЈЕСНИКА„

ПОШТАНСКЕ МАРКЕ!!! Купујем употребљене црногорске марке или измијењујем румунске поштанске марке. Yules Marcus & Comp., Bucarest, (Roumanie). Cal. Calarasilor 187. — Кореспонденција на српском или француском језику. П. п. бр. 59, 3,3

ОБЈАВА. Стављам на знање поштованој публици, да сам отпочео радити у Подгорици у кући Стевана Перовића у Старој Вароши. Добавио сам: најмодерније машине за израду златних зуба, мостове по најмодернијој системи; зубе на виде, зубе на гуме и т. д. Заливам зубе са златом, платином, сребром, порцуланом и т. д.

Подгорица, 12. децембра 1913.

С поштовањем:

бр. 60, 2,3 Д-р РИСТО КУСЛЕВ, зубни љекар.

П. п. бр. 15. 16—50

СРПСКО-ЊЕМАЧКА УВОЗНА И ИЗВОЗНА ФИРМА

К. Фон Дун и Комп. у Хамбургу

бави се осим са разним прекоморским пословима *нарочито извозом и увозом без разлике све врсте робе* са српским балканским државама.

Овим се обраћа пажња *црногорским извозницима и увозницима на велико* на ову солидну фирму у којој се налазе као власници и Срби Далматинци из Троједнице, те се умољавају, да се у сваком случају директно обрате фирми у Хамбургу.

Сви упити имају се у српском језику управити на фирму:

К. Фон ДУН И КОМП. ХАМБУРГ 5 — МЕРКХОФ

п.п. бр. 61 2,4 C. von DUHN & Comp. Hamburg — Merckhof 5.

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник **Радомир Орлински Кривокапић**